

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра соціальної роботи

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

на тему: **«Соціальне підприємництво: світовий досвід та особливості становлення та розвитку в Україні»**

«Social entrepreneurship: world experience and features of formation and development in Ukraine»

Виконав: студент денної форми навчання
Спеціальності 231 Соціальна робота
Долгоносенко Владислав Віталійович
Керівник: доц., к.політ.н. Кравець Г.В.
Рецензент: доцент, кандидат економічних наук, кафедри управління та організаційного розвитку Українського католицького університету
Корнецький А.О.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ ____ від ____ . ____ . 2020 р.

Захищено на засіданні ЕК № ____

протокол № ____ від ____ 2020 р.

Оцінка ____ / ____ / ____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

Варнава У.В.

(підпис)

(підпис)

(ПІБ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	7
1.1. Історичні аспекти виникнення та розвитку соціального підприємництва. 7	
1.2. Визначальні критерії та характеристика соціального підприємництва ... 11	
1.3. Синергія традиційного бізнесу із соціально-вимірюваним ефектом 20	
Висновок до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	27
2.1. Взаємозв'язок мети сталого розвитку ООН і соціального підприємництва	27
2.2. Особливості визначення та умови функціонування соціальних підприємств у США	31
2.3. Європейський підхід до визначення соціальних підприємств	37
Висновок до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ	45
3.1. Передумови розвитку соціального підприємництва в Україні	45
3.2. Аналіз діяльності соціального підприємництва на прикладі «ДоброБутік»	50
3.3. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні.....	55
Висновок до третього розділу.....	61
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	67
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. Не вирішені соціальні проблеми, зниження соціального захисту громадян, значна диференціація доходів окремих соціальних груп вірно ведуть до серйозного розшарування суспільства, зниження рівня добробуту, а також призводять до дестабілізації економічної та політичної ситуації в державі.

В той же час сучасна соціально-економічна політика не може бути ефективною при невиконанні головного призначення – задоволення потреб громадян, забезпечення зростання рівня життя і національного добробуту. Соціальне підприємництво направлене на задоволення потреб споживачів, створює соціально значущі проекти.

На сучасному етапі розвитку світової економіки активно поширюється соціальні підприємства. Дана економічна інституція досить швидко популяризувалася по всіх країнах світу і є втіленою в різних формах.

Соціальне підприємництво – важливий інструмент та напрямок при пом'якшенні чи вирішенні гострих соціальних проблем, які не може вирішити держава. Саме з їх допомогою це стає можливим на місцевому рівні. Дані підприємства мають не одну мету – прибуток, збагачення, накопичення капіталу, але і підтримують уразливі групи населення, створюючи нові робочі місця.

Соціальне підприємництво повинно займати вагоме місце в економічній системі багатьох країн, будучи балансом соціальних цілей та комерційної складової. Перебуваючи на стику традиційного підприємництва та благодійності, воно покликане допомогти державі силами бізнесу вирішити або пом'якшити виникаючі соціальні проблеми, орієнтуючись не тільки на отримання прибутку, а й на позитивний соціальний ефект від результатів цієї діяльності на умовах самоокупності та фінансової стійкості.

Соціальне підприємництво є дуже важливим для кожної країни, так як воно вирішує питання соціального захисту та соціальної адаптації у

суспільстві, безробіття всіх категорій громадян, у тому числі і людей із обмеженими можливостями. Результатом ефективності соціального підприємництва є забезпечення населення більш якісними і своєчасними соціальними благами і послугами населенню.

Особливого розвитку соціальне підприємництво набуло в країнах Європи та США. Тому для України важливо проаналізувати зарубіжний досвід та зробити певні висновки.

В першу чергу це потрібно для розв'язання питання гальмування економічного зростання і забезпечення його якості. Саме у цьому може допомогти розбудова соціального підприємництва.

Питання соціального підприємництва висвітлені у наукових працях вітчизняних дослідників: І. Березяка, З. Галушки, А. Зінченка, А. Садекова, І. Салія, К. Смаглій, Н. Супрун, В. Удодова, В. Шаповала, А.І. Андрющенко, І. С. Лебедєва, А.О. Радько, І.М. Рябець.

Проблемою розвитку займалися і зарубіжні фахівці: В. Вайнер, М. Гульбекян, А. Керролл, М. Ван Марревік, Я. Сандал, Ф. Спреклі, М. Аларичев, А. Арапетян, А. Джанель, С. Дугаров, Н.С. Коваленко, К. Форрестер.

Феномен соціального підприємництва, його різні аспекти, український та зарубіжний досвід функціонування досліджені науковцями: А. Андрущенко, К. Белявською, Л. Вергуном, Н. Добровим, П. Друкером, О. Загакайло, Г. Осовською, С. Сафаровим, Ф. Спреклі, Н. Ткаченко, Л. Юзиком.

Незважаючи на багаточислені дослідження соціального підприємництва, дане питання залишається недостатньо висвітленим для його розвитку в Україні.

Саме тому темою нашого дослідження обрана «Соціальне підприємництво: світовий досвід та особливості становлення та розвитку в Україні».

Об'єкт дослідження – соціальне підприємництво.

Предмет дослідження – світовий досвід та особливості становлення та розвитку в Україні соціального підприємництва.

Мета дослідження – дослідити соціальне підприємництво, а саме: світовий досвід та особливості становлення та розвитку в Україні.

Досягнення мети дослідження неможливе без виконання **завдань**:

- 1) розглянути теоретичне підґрунтя соціального підприємництва;
- 2) дослідити взаємозв'язок мети сталого розвитку ООН і соціального підприємництва;
- 3) визначити особливості визначення та умови функціонування соціальних підприємств у США та Європіозділу;
- 4) охарактеризувати передумови розвитку соціального підприємництва в Україні;
- 5) проаналізувати особливості діяльності соціального підприємництва на прикладі «ДоброБутік»;
- 6) визначити перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні.

У даній роботі застосовані наступні методи: теоретичного пізнання; аналізу; синтезу; дедукції. Під час проведення аналізу соціального підприємництва використано методи порівняння, табличний метод та методи графічного зображення, статистичні методи.

Практичне значення одержаних результатів. Результати проведеного дослідження мають практичне значення і можуть бути використані іншими авторами при написанні наукових робіт як основа для подальшої теоретичної розробки питань про соціальне підприємництво в Україні, а також у навчальному процесі – при викладанні лекцій, підготовці підручників, навчальних посібників і методичних вказівок, у науково-дослідницькій роботі студентів.

Апробація. Результати дослідження апробовано на конференції: Міжнародна науково-практична конференція «Гендерна конструкція соціуму: історія і сучасність» (20-21 травня 2020 року): м. Одеса.: Долгоносенко В.В.

Аналіз розвитку соціального підприємництва: гендерний аспект / Долгоносенко В.В., Кравець Г.В. // Гендерна конструкція соціуму: історія і сучасність: збірник матеріалів міжнародній науково-практичній конференції / (Одеса, 20-21 травня 2020 року) - Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2020. – С. 96-99.

Публікації. Результати дипломного (магістерського) дослідження викладені у наукових тезах «Аналіз розвитку соціального підприємництва: гендерний аспект», опубліковані у фаховому науковому збірнику, а також у тезах доповідей на науковій конференції.

ВИСНОВКИ

Отже, соціальне підприємництво є частиною будь-якої соціально-економічної системи, заснованої на засадах приватної власності та конкуренції. Поняття соціального підприємництва є багатограним і відображає широкий спектр завдань, функцій та особливостей, які йому властиві. Навіть назва вказує на те, що саме рішення чи пом'якшення існуючих соціальних проблем є пріоритетним для даного виду бізнесу. Отримання прибутку в цьому випадку не є основною метою діяльності. Позитивна динаміка, стійкість та вимірність досягнутих соціальних результатів виступають основою для сприятливого соціального розвитку суспільства, а соціальний підприємець ставить перед собою мету – внести позитивні зміни в інфраструктуру суспільної системи, які будуть мати довгостроковий ефект.

Досліджуючи визначальні критерії та характеристики соціального підприємництва було визначено, що існує багато трактувань та підходів до соціального підприємництва, але усі вони поєднують в собі такі критерії як новаторський підхід, ризик, масштабованість, соціальна мета, стійкість та прямий вплив.

Характеризуючи синергію традиційного бізнесу із соціально-вимірюваним ефектом визначено, що соціальне підприємництво займає проміжне положення між приватним та некомерційним сектором економіки. Безумовною характеристикою соціального підприємництва – інновації. Саме вони дозволяють отримувати прибуток для забезпечення свого існування, націлюючи свою діяльність, при цьому, на вирішення соціальних проблем.

Нами був проведений аналіз теоретичного підґрунтя соціального підприємництва в країнах Європи та США, що дозволило зробити ряд висновків:

1. Особливість американського шляху розвитку соціального підприємництва полягає в тому, що в США існує досить розгалужена і стійка мережа приватної підтримки у вигляді благодійних фондів.

2. В Європі соціальне підприємництво з'явилося пізніше і зародилося у Великобританії. Саме в цій країні вперше термін «соціальний підприємець» став вживатися в 60-х рр. XX ст..

3. Аналіз світового досвіду розвитку соціального підприємництва свідчить про те, що дане явище широко поширене в багатьох країнах, проте зважаючи на свою неоднозначність і наявності безлічі підходів насилу піддається статистичному аналізу.

4. В даний час за кордоном існує багато фірм і організацій, що функціонують у сфері соціального підприємництва в його різних формах.

Розвиток соціального підприємництва є невіддільною складовою розвитку країни та має свої перспективи розвитку. Слід зазначити, що ключовими характеристиками організаціями, які займаються соціальним підприємництвом є: позитивна репутація у спільноті місцевого типу, де широке коло партнерів на місцевому рівні органів влади, ЗМІ та бізнесу, орієнтованість на найбільш первинні для території соціальні проблеми, забезпеченість найголовнішими технічними та адміністративними ресурсами, особливості керівників таких організацій: висока активність, наявність досвіду роботи в бізнес-секторі та володіння інноваційними технологіями, мінімальна конкуренція в даному напрямі діяльності тощо.

Передумови розвитку соціального підприємництва в Україні показали, що формування соціального підприємництва бурхливими темпами розпочалося з 2015 року, , як вимушена реакція суспільства на нові виклики, пов'язані з конфліктом на Сході України та погіршенням соціально-економічної ситуації. Діяльність соціальних підприємств в Україні направлена переважно на реабілітацію вразливих категорій населення (зокрема, осіб з інвалідністю, ВПО та ветеранів АТО), вирощування та збут

сільськогосподарської продукції, виготовлення та продаж продукції хенд-мейд, продаж товарів у благодійних магазинах, на онлайн-платформах тощо.

Нами була проаналізована діяльність «ДоброБутік», який є одним з яскравих прикладів соціального підприємництва в місті Одеса. Ідея проекту полягає в тому, що в ньому пропонується жіночий, чоловічий, дитячий одяг та взуття за доступними цінами (до 90% початкової вартості). В рамках соціального підприємства успішно функціонує проект «Речі, які допомагають», за допомогою якого лише за перший місяць було зібрано до 1000 кілограм речей, а в 2019 обсяги зросли до 20 тонн. У 2020 році відбулася найбільша закупівля за весь період існування проекту, на яку витрачено близько € 390 000 для закупівлі однокупольної лампи для нейрохірургії в Одеській лікарні.

Дослідження перспектив розвитку соціального підприємництва в Україні показало, що в Україні даний напрямок є перспективним, оскільки зростають соціально-економічні проблеми, але його розвитку заважає ряд проблем, серед яких такі: відсутність правової бази, обмежений доступ до фінансування та потреба в розвитку умінь та людського капіталу.

Таким чином, діяльність соціальних підприємців на сьогоднішній день знаходиться на стадії свого розвитку, здатна ефективно вирішувати соціальні проблеми суспільства. Крім того, все більший радіус дії набуває цільова аудиторія, для якої здійснюється соціально-підприємницька діяльність, активно розширюється спектр послуг, що надаються населенню.

Соціальне підприємництво – перспективна і корисна для суспільства галузь, яка вже робить вагомий внесок в економіку України. Проте на даний момент вона ще не настільки розвинута, тож надзвичайно важливою буде допомога з боку держави стосовно створення сприятливої державної політики, надання програм підтримки розвитку таких підприємств. Також позитивними факторами буде і співпраця соціальних підприємств з представниками місцевої влади та державні замовлення їхніх товарів та послуг, підтримка з боку влади у наданні пільгових умов для оренди приміщення чи вирішення

інших питань. Допомогти розвитку соціального підприємництва може і вкладення матеріальних коштів з боку благодійників, і купівля їхньої продукції чи користування їхніми послугами населенням. Все це призведе до подальшого розвитку економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосов С.О. Проблеми розвитку соціально відповідального бізнесу / С. О. Амосов // Державне регулювання соціального підприємництва та соціально відповідального бізнесу: Матеріали II Міжнародної наук.-практ. конференції, 25 листопада 2010 р. / За заг. ред. О.Ю. Амосова. Харків: Магістр, 2010. 216 с.
2. Андрющенко А.І. Соціальне підприємництво як інноваційний механізм покращення якості життя найбільш уразливих прошарків населення / А.І. Андрющенко, І.М. Рябець // SOCIOПРОСТІР: Міждисциплінарний збірник наук. праць із соціології та соціальної роботи. 2010. № 1. 195-198 с.
3. Арапетян А. Соціально-відповідальний бізнес: переваги та обмеження / А. Арапетян, О. Архипчик, Л. Пан // Практика управління. 2008. № 7. 12-18 с.
4. Барінова В. Зарубежный опыт развития социального предпринимательства и возможность его применения в России / В. Барінова М.: Изд-во Ин-та Гайдара, 2018. 100 с.
5. Березяк І. І. Дискусійні питання теорії соціального підприємництва в Україні / І. І. Березяк // Наукові записки Національного ун-ту «Острозька академія»: Збірник наук. праць. Серія: «Економіка». 2015. Вип. 28. 24-27 с.
6. Бець М.Т. Призначення соціально-економічного підприємництва в забезпеченні сталого розвитку регіону // ББК 74.58 М34. 9 с.
7. Бігняк О.В. Юридична та соціальна відповідальність суб'єктів підприємництва / О.В. Бігняк // Університет. наук. зап. 2006. № 1 (17). 150-154 с.
8. Білан О.С. Формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності // Економіка та суспільство. 2017. 166 с.
9. Біланич Л.В. Інформаційні ресурси соціального підприємництва в Україні // Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та управління:

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 29 вересня 2017 р. м. Полтава. 41-43 с.

10. Біланич Л.В. Правові основи та методи державного регулювання соціального підприємництва в Україні // Стратегічний розвиток організації, міст та регіонів. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 жовтня 2017 р., м. Ужгород). 173-174 с.

11. Біланич Л. В. Форми підтримки соціального підприємництва в Україні // Фінансово-кредитна система: вектор розвитку: Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, 26 квітня 2017 р. м. Ужгород, 107-108 с.

12. Біланич Л.В., Голубка О.Я. Порівняння правової бази соціального підприємництва в Україні та Євросоюзі // Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика: Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 18 листопада 2016 р. м. Запоріжжя. 434-436 с.

13. Волкова М.В. Роль соціального підприємництва у забезпеченні сталого розвитку України / М.В. Волкова, В.С. Шевченко // Соціальна економіка. 2016. № 1. 25-29 с.

14. Галушка З. Феномен соціального підприємництва: поняття та перспективи розвитку в Україні / З. Галушка // Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Серія «Економіка». 2013. Вип. 148. 16-17 с.

15. Голуб'як Н.Р. Соціальне підприємництво як механізм вирішення соціально-політичних проблем / Н.Р. Голуб'як // S.P.A.C.E. 2017. № 2. 16-20 с.

16. Гришина Я.С. Социальное предпринимательство как правовая модель обеспечения социальных потребностей // Університетські наукові записки. 2012. № 1. 445-456 с.

17. Дикань В.Л. Концепція інноваційного розвитку економіки України. Вісник економіки, соціально-економічні питання. № 62. 2018. 9-20 с.

18. Дунаєва Л.М. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт РВО «магістр» для студентів галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» / Дунаєва Л.М. Хлівнюк Т.П., Кулава К.О.. О.: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2019. 39 с.
19. Ісаєнков О.О., Ісаєнков К.О. Історичні аспекти розвитку підприємства та підприємництва // О.О. Ісаєнков, К.О. Ісаєнков / Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону. 2012. 73-75 с.
20. Кикал Дж. Социальное предпринимательство: миссия – сделать мир лучше / Джилл Кикал, Томас Лайонс; пер. с англ. М.: Альпина паблишер, 2014. 304 с.
21. Кіреєва О.Б. Соціальне підприємництво як засіб соціального розвитку / О.Б. Кіреєва // Пробл. упр. соц. та гуманіст. розв.: матеріали III регіон. наук.-практ. конф.; за заг. ред. В.Г. Вікторова. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. 79-82 с.
22. Кіреєва О.Б. Соціальне підприємництво як інструмент державної соціальної політики / Кіреєва О. Б. Київ, 2010. - 13 с.
23. Кравець Г.В. Теоретичне підґрунтя та сучасний зміст поняття «соціальна держава». Науковий журнал «Політикус». Випуск 4.2019.с. 30-33 с.
24. Кравець Г.В. Соціальні інвестиції як чинник розвитку людського потенціалу. Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток», 24-25 травня 2018 р. Львів : СПОЛОМ, 2018. 414 с.
25. Кравець Г.В. Соціальна модернізація українського суспільства як вимога часу та міжнародних зобов'язань України Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні: матеріали круглого столу (м. Одеса, 19 лист. 2020 р.) / Одес. держ. ун-т внутр. справ. - Одеса, 2020. - 130 с. ISBN 978–966–927–566–0. 56-58 с.

26. Клименко І.М. Взаємодія держави, соціально відповідального бізнесу та громадянського суспільства в контексті концепції сталого розвитку // Схвалено Постійною комісією Вченої ради Національної академії державного управління при Президентові України з питань науково-експертної роботи (протокол № 4 від 23 травня 2018 р.) Зареєстровано в Міністерстві юстиції України (свідectvo про державну реєстрацію друкованого засобу. 43 с.

27. Коновалова М.В. Соціальне підприємництво: формування та розвиток в Україні //ББК 65.291. 212 Е 45. 2018. 107 с.

28. Корнецький, А. О., Нагаївська Д.Ю. "Соціальне підприємництво і соціальна відповідальність бізнесу: визначення, критерії та регулювання." Причорноморські економічні студії 11 (2016): 204-208.

29. Литвин Я. І. Індикатори сталого розвитку в Україні // Міжнародної науково-практичної конференції «Наукове забезпечення економічного розвитку, правового регулювання і управління в агропромисловому комплексі». 2019. 51 с.

30. Лункіна Т. І. Соціальне підприємництво в Україні як сучасний тренд розвитку: особливості, фінансові аспекти // Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 39. С. 297-304.

31. Мокій А.І. Розвиток соціального підприємництва у контексті зміцнення економічної безпеки депресивних територій / А.І. Мокій, О.І. Дацко // Економічна безпека і підприємництво. 2014. № 1 (53). 155-166 с.

32. Московская А.А. Социальное предпринимательство как гибрид бизнеса и некоммерческой деятельности и его социальный потенциал в России / А.А. Московская // Модернизация экономики и глобализация: в 3-х кн.; отв. ред. Е.Г. Ясин. М.: ИД ГУ-ВШЭ. 2009. 364-371 с.

33. Назаренко А. Формування стратегії соціального аграрного підприємства ГО/БФ «Майбутнє сиріт». 2019.

34. Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л. Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент вирішення суспільних проблем:

передумови становлення та активізації // Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Частина 2. Вип. 6. 2016. 129-132 с.

35. Плахова Е.Н. Социальное предпринимательство, как фактор развития гражданского общества в Украине. Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Збірник наукових праць. ДонДУ. Том X Сер. Соціологія. Донецьк. 2009. 55-62 с.

36. Полякова О.М. Концепція соціального підприємництва в українському контексті // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2016. №. 56.

37. Пономаренко О.В. Механізми реалізації регіональних соціальних інноваційних програм і проектів // Управління соціально-економічним розвитком територій та підприємств: зб. наук. праць / Дон ДУУ. Донецьк, ДонДУУ, 2006. Т. VII, вип. 64. 64-71 с.

38. Сандакова О. Соціальне підприємництво: що це? / О. Сандакова // Наша громада. 2010. № 1. 19-24 с.

39. Сафаров С.М. Основы социального предпринимательства / С.М. Сафаров. Иваново: Издательство «Роща», 2014. 295 с.

40. Свинчук А.А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В. Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. К: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.

41. Сотник І.М. Соціальне підприємництво як інструмент реалізації глобальних цілей сталого розвитку [Текст] / І.М. Сотник, В.В. Гаврилова, Є.В. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. 2018. № 2 (200). 62-73 с.

42. Сотула О.В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки / Сотула Е.О. // Ефективна економіка. 2013. № 4.

43. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2015. 519 с.

44. Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції; 18 травня 2018 р. К.: КНЕУ, 2018. 275 с.

45. Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні: Мат. IV Всеукраїн. наук.-практ. конф. (22-24 листоп. 2018 р., м. Львів) / упоряд. А.М. Штангрет; редкол.: О.І. Копилук, Є.М. Палига та ін. та ін. Львів: Укр. акад. друкарства, 2018. 444 с.

46. Шаульська Л.В., Кабаченко Г.С. Розвиток соціального підприємництва як напрям державного регулювання ринку праці // Економіка і організація управління. Вип. № 2 (22). 2016. 300-309 с.

Електронні ресурси:

47. Американський та європейський шляхи соціального підприємництва. URL: <http://www.prostir.ua/?focus=amerykanskyj-ta-jevropejskyj-shlyahy-sotsialnoho-pidpryjemnytstva> (дата звернення: 20.05.2020).

48. Ангелова О.Ю., Чепьюк О.Р., Бряндинская Н.Г. Социальное предпринимательство: синтез гуманитарного и экономического подхода // Российский внешнеэкономический вестник. 2017. №9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnoe-predprinimatelstvo-sintez-gumanitarnogo-i-ekonomicheskogo-podhoda> (дата обращения: 20.05.2020).

49. Біланич Л.В. Державне регулювання соціального підприємництва та соціально відповідального бізнесу. URL: <https://nam.kiev.ua/files/tesis/dyss-bilanuch.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

50. Бугрова В.Р., Макарова А.И., Максимова Е.В., Лыкасова Л.Г. Функции социального предпринимательства в условиях глобализации: теория и практика. С. 77-86 // Сервис +. 2017. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsii-sotsialnogo-predprinimatelstva-v-usloviyah-globalizatsii-teoriya-i-praktika-s-77-86> (дата обращения: 20.05.2020).

51. Варналий З., Панасюк О. Состояние, проблемы и перспективы налогового стимулирования субъектов предпринимательства в условиях действия налогового кодекса Украины // Вісник Київського національного

університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2013. №148. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sostoyanie-problemy-i-perspektivy-nalogovogo-stimulirovaniya-subektov-predprinimatelstva-v-usloviyah-deystviya-nalogovogo-kodeksa> (дата обращения: 20.05.2020).

52. Виханский О.С., Миракян А.Г. Лидерство-служение как фактор социального предпринимательства // Управленческие науки. 2018. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/liderstvo-sluzhenie-kak-faktor-sotsialnogo-predprinimatelstva> (дата обращения: 20.05.2020).

53. Войнова О.А., Козлова О.А. Эволюция концепции социального предпринимательства // Вестник ЗабГУ. 2016. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-kontseptsii-sotsialnogo-predprinimatelstva> (дата обращения: 20.05.2020).

54. Галушка З. Феномен социального предпринимательства: понятие и перспективы развития в Украине // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2013. №148. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-sotsialnogo-predprinimatelstva-ponyatie-i-perspektivy-razvitiya-v-ukraine> (дата обращения: 20.05.2020).

55. Горішна Н.М. Феномен соціального підприємництва: сутність і критерії. Вісник Ужгородський університет. Сер. Педагогіка. Соціальна робота. 2016. Вип. 2 (39). – 58-59 с. URL: irbisnbn.gov.ua/.../cgiirbis_64 (дата звернення: 22.05.2020).

56. Дегтярева С.В., Дегтярёва Т.О. Социальное предпринимательство как источник социальных изменений в современной экономике: системный подход // Вестник ОмГУ. Серия: Экономика. 2019. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnoe-predprinimatelstvo-kak-istochnik-sotsialnyh-izmeneniy-v-sovremennoy-ekonomike-sistemnyy-podhod> (дата обращения: 23.05.2020).

57. Довгань О.В. Проблеми розвитку соціального підприємництва. / О. В. Довгань. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2666> (дата звернення: 23.05.2020).

58. Жохова В.В. Социальное предпринимательство: сущность и понятие // Вестник ТГЭУ. 2015. №1 (73). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnoe-predprinimatelstvo-suschnost-i-ponyatie> (дата обращения: 25.05.2020).

59. Залевская-Шишак А. Роль государственной собственности на этапе реформирования экономики Украины // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2011. №128. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-gosudarstvennoy-sobstvennosti-na-etape-reformirovaniya-ekonomiki-ukrainy> (дата обращения: 25.05.2020).

60. Ігнатович Н.І., Гура В.Л. Зарубіжний досвід розвитку соціального підприємництва // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2014. №165. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zarubizhniy-dosvid-rozvitku-sotsialnogo-pidpriemnistva> (дата звернення: 26.05.2020).

61. Кириленко Л.М. Необхідність, сутність та напрями соціальної орієнтації економічного розвитку // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2014. №165. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/neobhidnist-sutnist-ta-napryami-sotsialnoyi-orientatsiyi-ekonomichnogo-rozvitku> (дата обращения: 26.05.2020).

62. Коляда Т. Тенденции налогового регулирования малого предпринимательства в условиях посткризисного периода развития Украины // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2012. №139. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-nalogovogo-regulirovaniya-malogo-predprinimatelstva-v-usloviyah-postkrizisnogo-perioda-razvitiya-ukrainy> (дата обращения: 26.05.2020).

63. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27. 05.2020).

64. Кот Л.Л. До питання про природу і сутність соціального підприємництва // Вісник Київського національного університету ім. Тараса

Шевченка. Серія: Економіка. 2014. №165. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/do-pitannya-pro-prirodu-i-sutnist-sotsialnogo-pidpriemnistva> (дата звернення: 27.05.2020).

65. Корнецький А.О., Андрощук Б. Соціальне підприємництво: Ефективний інструмент подолання соціальних викликів в Україні?// Переклад статті "Sozialunternehmertum: Ein effektives Instrument zur Bewältigung sozialer Herausforderungen in der Ukraine?". Ukraine-Analysen Nr. 210. 2018. URL: https://socialbusiness.in.ua/knowledge_base/sotsial-ne-pidpriemnytstvo-efektyvnyy-instrument-podolannia-sotsial-nykh-vyklykiv-v-ukraini/ (дата звернення: 14.12.2020).

66. Коротко про екосистему соціального підприємництва в Україні, URL:https://pactukraine.org.ua/sites/default/files/2018-06/ukraine_se_snapshot_ukr_web.pdf (дата звернення: 25.09.2020)

67. Лебедєв І.В. Забезпечення сталого розвитку на засадах корпоративної соціальної відповідальності / І.В. Лебедєв // URL: <https://cutt.ly/OhkZsCY> (дата звернення: 27.05.2020).

68. Економіка і організація управління = Economics and organization of managment / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. – Вінниця: [б. в.], 2007. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4823/4854> (дата звернення: 27.05.2020).

69. Логвинова И.Л. Обучение социальному предпринимательству: зарубежный опыт // Современная конкуренция. 2015. №5 (53). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-sotsialnomu-predprinimatelstvu-zarubezhnyy-opyt> (дата звернення: 27.05.2020).

70. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Розвиток та становлення соціального підприємництва та соціальної відповідальності в сучасних умовах / Г.Л. Матвієнко-Біляєва. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/65.pdf (дата звернення: 27.05.2020).

71. Наумова М. Перспективы и проблемы развития социальных предприятий в Украине // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2016. №8 (185). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-i-problemy-razvitiya-sotsialnoy-predprinimatelstva-v-ukraine> (дата обращения: 01.06.2020).

72. Про соціальні підприємства: Проект Закону України від 23 квітня 2015 р. № 2710. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54903 (дата звернення: 01.06.2020).

73. Про утворення Національної ради із сталого розвитку України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 №997 // URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення: 01.06.2020).

74. Социальное предпринимательство в Украине: Европейское исследование. Обмен опытом. URL: <http://sever.lg.ua/sotsialnoe-predprinimatelstvo-v-ukraine-evropeiskoe-issledovanie-obmen-opytom> (дата обращения: 02.06.2020).

75. Тагирова А.В., Козлова О.А., Копылова Ю.В. Возможности и ограничения развития инновационной активности социальных предпринимателей // Вестник СИБИТа. 2018. №3 (27). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vozmozhnosti-i-ogranicheniya-razvitiya-innovatsionnoy-aktivnosti-sotsialnyh-predprinateley> (дата обращения: 02.06.2020).

76. Устойчивое развитие экономики: международные и национальные аспекты: электронный сборник статей II международной научно практической конференции, посвященной 50-летию Полоцкого государственного университета, Новополоцк, 7–8 июня 2018 г. / Полоцкий государственный университет. – Новополоцк, 2018. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161589902.pdf> (дата обращения: 02.06.2020).

77. Хаматуллина А.Р. Сущность социального предпринимательства и его функции // Вестник УГНТУ. Наука, образование, экономика. Серия:

Экономика. 2015. №4 (14). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/suschnost-sotsialnogo-predprinimatelstva-i-ego-funktsii> (дата обращения: 02.06.2020).